

STORTINGET

Innst. 239 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Meld. St. 9 (2018–2019)

Innstilling fra næringskomiteen om Handelsnæringen – når kunden alltid har nett

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Stortinget har i Innst. 345 S (2016–2017) og vedtak nr. 762 (2016–2017) av 6. juni 2017 bedt regjeringen om å legge frem en stortingsmelding om handelsnæringen. Bakgrunnen for vedtaket er et representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad og Heidi Greni om en stortingsmelding om handelsnæringen.

Handelsnæringen er av stor betydning for norsk økonomi, sysselsetting og verdiskaping. Ifølge SSB sysselsetter varehandelen rundt 376 000 personer (2017), tilsvarende rundt 302 000 årsverk. Næringen bidrar til rundt 10 pst. av den totale verdiskapingen i Fastlands-Norge, er inngangsporten til arbeidslivet for mange unge og er til stede i hele landet. Næringens størrelse gjør at den også er viktig for å nå klima- og miljømålsettinger og kan være en driver for bærekraftige løsninger, blant annet gjennom innkjøpsmakt der det stilles særskilte krav til produsenter og transportselskaper.

Handelsnæringen, ofte også omtalt som varehandelen, er en tjenestenæring som organiserer logistikken fra vareprodusent til forbruker. Tradisjonelt har dette vært organisert gjennom et nettverk av varelagre og utsalgssteder. Nå handles varene stadig oftere fra mobiltelefon og PC og bringes direkte hjem til konsumenten. Varehandelen omfatter også grossisthandel, herunder distribusjon av varer til profesjonelle aktører. Næringen

består av 72 100 virksomheter og er sammensatt av store og små aktører, alt fra landsdekkende kjeder til kjøpmannen på hjørnet.

Handelsnæringen gjennomgår store endringer, blant annet på grunn av økt digitalisering og e-handel. Teknologiske endringer griper inn i hele verdikjeden og utfordrer eksisterende forretningsmodeller, blant annet som følge av mer effektive logistikkstrukturer og nye muligheter til å kommunisere med kundene. Spesielt stor er omveltningen for handel med produkter som kan konsumeres og distribueres digitalt. Når selve varen blir digital, som musikk som strømmes, kan grunnlaget for de fysiske butikkene falle bort.

Næringen opererte tidligere i stor grad i skjermede markeder, men opplever nå mer konkurranse fra utenlandske aktører. Med fremvekst av nye forretningsmodeller innebærer dette at den norske handelsnæringen står overfor flere av de samme utfordringene som mer tradisjonelle, konkurranseutsatte næringer. Aktørene må derfor i større grad enn tidligere omstille seg for å være konkurransedyktige. Konkurransen er krevende, men samtidig er det viktig å huske på at Norge er en liten, åpen økonomi, og at vår handel med utlandet har gitt store gevinster.

Sammenliknet med mange andre land har Norge et høyt lønnsnivå i de fleste næringer, ikke minst i næringer med et stort innslag av arbeidskraft med lite formell utdanning. Norge er derfor et land hvor virksomhetene har sterke insentiver til å ta i bruk arbeidsbesparende teknologi. Dette innebærer at arbeidskraft frigjøres til andre formål, og at det er behov for ny og endret kompetanse hos de ansatte. De siste årene har veksten i sysselsettingen innenfor varehandelen flatet ut, selv om befolkningen og husholdningenes inntekter har økt markant. Dette er først og fremst et uttrykk for produk-

tivitetsforbedringer innenfor næringen. Samtidig kan det være krevende for norsk økonomi å absorbere denne arbeidskraften – som ofte består av personer med relativt sett lite formell utdanning. For norsk økonomi og verdiskaping er det viktig at denne arbeidskraften omstilles til annet produktivt arbeid.

Verdiskaping og omstilling

Næringspolitikken skal legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, innenfor bærekraftige rammer. De generelle rammebetingelsene skal bidra til effektiv bruk av ressursene i samfunnet. Gode reguleringer av enkelt næringer bør ta utgangspunkt i kjennetegn og særtrekk ved den aktuelle næringen og hvorvidt det finnes effektive og treffsikre regulerings tiltak.

Handelsnæringsens størrelse gjør at selv små utslag i produktiviteten kan få merkbare konsekvenser for norsk økonomi og verdiskaping. En velfungerende handelsnæring ivaretar i tillegg viktige funksjoner som bindeledd mellom produsenter og konsumenter eller mellom produsent og bedrifter, og er derfor av betydning for verdiskapingen i det øvrige næringslivet.

Varehandelen finner sitt tyngdepunkt i byer og tettsteder, men er lokalisert i hele landet. I et byutviklingsperspektiv spiller varehandelen en sentral rolle for å skape attraktive byrom. Et bysentrum er mer enn handel, men veldig lite uten. Det er av stor betydning at handelsnæringen får delta i planprosesser som berører næringen.

Nye teknologiske løsninger har gitt handelsnæringen nye muligheter til å selge varer i det lokale, nasjonale og globale markedet. Dette innebærer at deler av næringen beveger seg fra skjermet til konkurranseutsatt sektor. En driver for denne utviklingen er blant annet at konsumentene i større grad enn tidligere importerer varer direkte fra utenlandske butikker eller produsenter. Skal norske bedrifter hevde seg i den internasjonale konkurransen fremover, er det viktig at teknologi brukes til å kutte kostnader, og like viktig er det at vi bruker teknologi til å utvikle nye forretningsområder. For å få til dette er det av stor betydning at kompetansen til arbeidskraften videreutvikles for å møte endringene.

Økt internasjonal konkurranse gjør at internasjonal regulering og rammebetingelser fastsatt utenfor Norges grenser får økt betydning. Norske virksomheter som skal lykkes internasjonalt, må sette seg inn i gjeldende reguleringer i markedene der de ønsker å konkurrere. Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS-avtalen) er den mest omfattende og dyptgripende internasjonale avtalen Norge har.

Det pågår regelverksutvikling for felles løsninger på europeisk nivå som har betydning for norsk handelsnæring. Mange av forslagene blir omtalt i meldingen. Eksempler på dette er de nye personvernreglene som tråd-

te i kraft i 2018, og at regjeringen vil redusere muligheten for diskriminering og fremme likebehandling av kunder i det indre markedet ved å ta inn geoblokkeringsforordningen i norsk rett. Det er viktig at Norge deltar i disse prosessene og påvirker når beslutninger skal tas, slik at norsk handelsnæring og norsk næringsliv står rustet til å konkurrere i EUs indre marked.

Når netthandelen i økende grad skjer på tvers av landegrenser, blir kostnader ved å sende pakkepost et konkurranseelement. Verdenspostforeningen (Universal Postal Union, UPU) regulerer prisene for pakkepost mellom medlemslandene.

Norges forhandlinger om nye frihandelsavtaler har betydning for næringen. Nyere frihandelsavtaler inkluderer i økende grad også bestemmelser som skal legge til rette for elektronisk handel og digitale transaksjoner. Slike bestemmelser i frihandelsavtalene innebærer ikke harmonisering av regelverk, men har som formål å fjerne handelshindringer og bidra til større tillit ved grensekryssende elektronisk handel.

Næringen må omstille seg. Transformasjonen næringen gjennomgår, kan sammenliknes med den som mediebransjen og finansnæringen har gjennomgått og står i som følge av digitaliseringen av papiravisene og banktjenester. Dette har blant annet utfordret gjeldende forretningsmodeller, arbeidsmetoder og konkurranse situasjonen i bransjene.

Bedrifter som opererer i næringer som er eksponert for internasjonal konkurranse, opplever ofte økt press på marginene. Det innebærer at de er mer følsomme for reguleringer som bidrar til å svekke konkurransekraften, enn bedrifter som opererer i mer skjermede markeder, der kostnader ofte kan veltes over til neste ledd i verdikjeden. Dette har implikasjoner for det regulatoriske handlingsrommet overfor en næring.

I forhandlingene om statsbudsjettet for 2019 ble det enighet om å avvikle den avgiftsfrie grensen for import av varer fra utlandet fra 1. januar 2020. En avvikling av den avgiftsfrie grensen innebærer at norsk handelsnæring blir bedre rustet til å møte konkurransen fra utenlandske nettbutikker.

I MELDINGEN PEKER REGJERINGEN PÅ FØLGENDE
UTVIKLINGSTREKK SOM VIL HA BETYDNING FOR POLITIKKUT-
VIKLINGEN FREMFOR:

- Store deler av handelen flyttes over til digitale plattformen, og det forventes en restrukturering i deler av næringen. Skillet mellom fysiske butikker og nettbutikker blir mindre relevant. Fysiske butikker er til stede på nettet, og selskaper som startet som nettbutikker, åpner fysiske butikker.
- Netthandel gjør handelsnæringen mer konkurranseutsatt, og internasjonale reguleringer får økt betydning.

- Handelsnæringens sysselsettingsandel i norsk økonomi har falt de siste årene. Restrukturering og effektivisering vil trolig forsterke utviklingen og endre kompetansebehovet. Unge og personer med lav formell kompetanse har tradisjonelt utgjort en stor gruppe i næringen. Dette er arbeidskraft samfunnet trenger til å løse mange av de utfordringene vi står overfor i årene som kommer. Høy sysselsettingsandel er viktig både for verdiskapingen i økonomien og for bærekraften i offentlige finanser.

REGJERINGEN PEKER I MELDINGEN PÅ BETYDNINGEN AV EN VELFUNDERENDE HANDELSNÆRING OG ØNSKER Å LEGGE TIL RETTE FOR GOD OMSTILLING I NÆRINGEN INNENFOR BÆREKRAFTIGE RAMMER. DETTE INNEBÆRER:

- at reguleringer fra myndighetene legger til rette for at næringen kan utvikle og ta i bruk nye forretningsmodeller
- at norsk handelsnæring står rustet til å møte konkurransen fra utenlandske aktører og utnytte de mulighetene som e-handel gir til å konkurrere på det internasjonale markedet
- at satsingen på digital kompetanse – både i utdanningen og i etterutdanningen – fortsetter, slik at norsk næringsliv og varehandelen kan utvikle og ta i bruk ny teknologi
- en streng konkurranselov som håndheves effektivt av konkurransemyndighetene
- en innovasjonspolitik som bidrar til nye løsninger som ellers ikke ville blitt utviklet, og som stimulerer til økt konkurranse og nyskaping
- at næringen utvikler bærekraftige forretningsmodeller, bidrar til sirkulær økonomi og til at forbrukerne tar miljøvennlige valg.

1.2 Handelsnæringen

I kapittel 2 i meldingen beskrives handelsnæringens betydning for norsk økonomi. Handelsnæringen er den største tjenesteytende næringen i privat sektor. Den sysselsatte rundt 376 000 personer og bidro med rundt 240 mrd. kroner i verdiskaping i 2017. I kapittelet gjennomgås utviklingen i sysselsetting, verdiskaping og produktivitet.

Handelsnæringen har de siste 30 årene i hovedsak fulgt de samme konjunktursvingningene som norsk fastlandsøkonomi, men veksten har vært høyere enn gjennomsnittet for norsk næringsliv. Historisk har det på lang sikt vært en sammenheng mellom antall personer sysselsatt i handelsnæringen, størrelsen på landets befolkning og husholdningenes samlede inntekter. De siste årene har imidlertid veksten i sysselsetting innenfor varehandelen flatet ut, til tross for at både befolkningen og husholdningenes inntekter har økt.

Et utviklingstrekk som trekkes frem i kapittelet, er veksten i netthandel, spesielt fra utlandet. Fra å ha vært

en relativt skjermet næring blir varehandelen stadig mer utsatt for internasjonal konkurranse.

Fremtidig vekst i varehandelen i Norge avhenger blant annet av antall innbyggere, befolkningens kjøpekraft, hvor stor andel av kjøpekraften som benyttes til å handle varer, og i hvilken grad forbrukerne velger å handle i Norge eller i utlandet. Utviklingen i sysselsetting vil også avhenge av produktivitetsutviklingen i næringen.

Dagligvarehandelen, som er den største enkeltnæringen innenfor handelsnæringen, omtales særskilt i kapittelet.

Utfordringer i dagligvaremarkedet

Dagligvaremarkedet er et viktig marked for alle. Norge har imidlertid høyere priser og mer begrenset utvalg i dagligvarehandelen enn våre naboland. Dette kan forklares av flere faktorer, som geografi og spredt befolkning, klima og politisk bestemte rammebetingelser, i tillegg til at denne næringen har betydelige stor- og samdriftsfordeler. Den utfordrende konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet, med høy konsentrasjon både på leverandørleddet og detaljistleddet, kan også være en årsak. En viktig forskjell mellom det norske og de andre skandinaviske landene er at konkurransen på detaljistleddet preges av fravær av små utenlandske utfordrere i lavprissegmentet. Dette svekker den faktiske og potensielle konkurransen fra utenlandske kjeder, for de tre norske kjedene. Det undersøkes også om samspillet mellom leverandør- og detaljistleddet leder til at store kjeder får vesentlig bedre innkjøpsvilkår enn mindre eller nye aktører. Dette beskrives nærmere i kapittel 8 i meldingen.

1.3 Omstilling, teknologi og endrede forretningsmodeller

Kapittel 3 i meldingen handler om omstilling og nye forretningsmodeller i handelsnæringen. Norsk handelsnæring har gjennom en lang periode vært god på omstilling, noe som har bidratt til å løfte produktivtetsveksten. Næringen er inne i en brytningstid. Utviklingen av ny teknologi – og at handelsnæringen tar teknologien i bruk – bidrar til at omstillingen skjer i et høyt tempo og på mange områder samtidig.

Endringene drives blant annet frem av økt netthandel. Store internasjonale selskaper som Amazon og Alibaba leder an. Nye forretningsmodeller utvikles, logistikkstrukturer effektiviseres, og konkurransen fra utenlandske aktører øker.

Mye av omstillingen innenfor handelsnæringen ligger i å utvikle forretningsmodeller som utnytter mulighetene som ligger i ny teknologi og endret adferd hos konsumentene. Et utviklingstrekk som trekkes frem i kapittelet, er at skillet mellom fysiske butikker og nettbutikker viskes ut. Netthandel gjør det også enklere å

kutte ut tradisjonelle ledd i verdikjeden, og produsenten kan selge varer direkte til kunden. Bruken av betalingsløsninger via mobiltelefoner øker.

Digitale løsninger gjør det mulig å koble markedsførings- og kjøpsprosessen på nye måter, og digital kundeinformasjon er en driver for innovasjon i forretningsmodeller. Selskaper som sitter på store datamengder, god teknologi og kompetanse til å optimalisere individtilpasset markedsføring, prissetting og logistikk, har et fortrinn i konkurransen om kundene.

1.4 Næringspolitikk for omstilling og bærekraftig vekst

Kapittel 4 i meldingen omhandler viktige rammevilkår for handelsnæringen og prinsipper for regjeringens næringspolitikk. Blant rammevilkårene som omtales i kapitlet, er skatter og avgifter, tilgang på arbeidskraft, betydningen av kompetanse- og utdanning, forbrukerpolitikk, tilgang på gode transportløsninger, areal- og byplanlegging og regulering av åpningstidsbestemmelser. Den overordnede målsettingen for næringspolitikken er størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, innenfor bærekraftige rammer. Regjeringen vil føre en politikk som tar vare på og utvikler våre konkurransefortrinn, og på den måten legge til rette for en bærekraftig og omstillingsdyktig handelsnæring.

Økonomisk politikk

FINANS- OG PENGEPOLITIKK

Regjeringen vil:

- føre en forutsigbar økonomisk politikk som fremmer en stabil utvikling i økonomien.

350-KRONERSGRENSEN FOR INNFØRSEL AV VARER

Regjeringen vil:

- følge med på utviklingen i EU, som har vedtatt å avvike den avgiftsfrie grensen for varer kjøpt på nett fra tredjeland. Etter hvert som det blir klarere hvilke løsninger EU velger å innføre, vil regjeringen vurdere om lignende løsninger også bør innføres i Norge.
- følge opp punktet fra budsjettforliket høsten 2018 om avvikling av den avgiftsfrie grensen for import av varer og komme tilbake til saken i budsjettet for 2020.

SÆRAVGIFTER OG GRENSEHANDEL

Regjeringen vil:

- fortsette å forbedre skatte- og avgiftssystemet, og gjennomføre skatte- og avgiftslettelser som legger til rette for økt samlet verdiskaping i norsk økonomi. Skatte- og avgiftssystemet skal også bidra til å redusere norske klimautslipp. Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2019 å redusere inntektsskatten

for selskap og personer ytterligere, til 22 pst., og å redusere sjokolade- og sukkeravgiften til prisjustert 2017-nivå. Regjeringen har satt ned et utvalg som skal se nærmere på avgiftene både på sjokolade- og sukkervarer og på alkoholfrie drikkevarer.

UTDANNINGS- OG KOMPETANSEPOLITIKK

Kompetansereform «Lære hele livet»

Regjeringen vil:

- igangsette en ny kompetansereform «Lære hele livet», herunder støtte utviklingen av fleksible videreutdanningstilbud i digital kompetanse.

Fag- og yrkesopplæring

Regjeringen vil:

- etablere et nytt utdanningsprogram (Vg1) for salg, service og reiseliv i yrkesfaglig utdanning samt et eget andreår (Vg2) for salgsfag, slik at yrkesutdanningen blir mer tilpasset handelsnæringens behov, og legge til rette for at bransjeskolenes opplæringsmål kan integreres tettere i den yrkesfaglige utdanningen.

Integreringsstrategi

Regjeringen vil:

- følge opp integreringsstrategien som ble lagt frem i oktober 2018. Strategien gir retning for en tverrsektoriell og tverrfaglig innsats for raskere og bedre integrering, med mål om økt deltakelse i arbeids- og samfunnslivet.

ARBEIDSMARKEDSPOLITIKK

Inkluderingsdugnad

Regjeringen vil:

- videreføre og utvikle inkluderingsdugnaden for å bidra til at flere kommer inn i arbeidslivet. Inkluderingsdugnaden er et samarbeid mellom offentlige og private aktører. Målet er å få flere med nedsatt arbeidsevne og/eller hull i CV-en i ordinært arbeid.

Franchiseforhold

Regjeringen vil:

- utrede omfang og særtrekk ved organiseringsformer som franchise, konsern og lignende, med vekt på arbeidsgiveransvar og arbeidstakerrettigheter samt franchisetakerens posisjon overfor franchisegiver.

Tilgang på gode transportløsninger

Regjeringen vil:

- styrke konkurransekraften til norsk næringsliv ved å legge til rette for et moderne transportsystem med høy kvalitet og effektive og sikre transportløsninger. I statsbudsjettet for 2019 foreslår regjeringen å

bevilge 65,2 mrd. kroner til formål i Nasjonal transportplan 2018–2029.

Nye forbrukerutfordringer

Regjeringen vil:

- legge frem en melding for Stortinget der målet er å løfte forbrukerpolitikkområdet, identifisere utfordringer og fremme tiltak som kan styrke forbrukernes stilling. Regjeringen tar sikte på å legge frem meldingen våren 2019
- sikre like konkurransevilkår og økt forbrukervern digitalt ved å foreslå å øke Forbrukertilsynets bevilgning med 6 mill. kroner i 2019. Midlene vil blant annet brukes til å øke innsatsen innenfor netthandel.

MERKUR-PROGRAMMET

Regjeringen vil:

- være en pådriver for planlegging og utvikling av attraktive byregioner, byer og bysentre, med gode rammebetingelser for handelsnæringen
- styrke arbeidet med veiledning og kunnskapsformidling om by- og sentrumsutvikling, herunder de planmessige konsekvensene av endringene innenfor handelsnæringen
- støtte opp om kommuner, næringsaktører og innbyggere som gjennom forpliktende samarbeid ønsker å gå foran i sentrumsutviklingen, herunder styrke sentrum som en attraktiv etableringsarena for handel
- utvikle Merkur-programmet videre for å legge til rette for gode tjenester for innbyggere, lokalt næringsliv og tilreisende.

Returprovisjon i reiselivsnæringen

Regjeringen vil:

- se nærmere på omfanget og den faktiske bruken av returprovisjoner i reiselivsnæringen som grunnlag for å vurdere problemstillingen og eventuelt regelverket videre.

Alkoholholdige drikkevarer i nettbutikker

Alkoholloven ble utformet i en tid da det ikke eksisterte nettsalg av dagligvarer. På bakgrunn av at det har funnet sted en økning i denne type netthandel de siste årene er det besluttet å se nærmere på om det er behov for regelverksendringer for salg av alkohol fra nettbutikker.

Helsedirektoratet har på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet kartlagt problemstillinger og behovet for regelverksendringer. Helse- og omsorgsdepartementet vil vurdere kartleggingen fra direktoratet, og eventuelle forslag til regelverksendringer vil bli sendt på høring i løpet av kort tid.

1.5 Forenkling for en næring i endring

I kapittel 5 i meldingen omtales regjeringens forenklingsarbeid. Regjeringen vil fortsette å redusere næringslivets kostnader ved å forenkle rapportering, lover og regler. Økt digitalisering av rapporteringen fra næringslivet vil gi store besparelser fremover.

Digitalisering forenkler og effektiviserer

DIGITALISERING I NÆRINGSLIVET

Regjeringen vil:

- følge opp Digital21 i 2019. Digital21 inneholder en rekke forslag til tiltak som skal bidra til at norsk næringsliv i større grad kan utvikle og ta i bruk ny kunnskap og teknologi i takt med den økende digitaliseringen. Oppfølgingen skal ta utgangspunkt i disse anbefalingene. Det er foreslått 10 mill. kroner i budsjettet for 2019 til oppfølging av Digital21.

Nytt forenklingsmål og veien videre

Regjeringen vil:

- fortsette å redusere næringslivets kostnader ved å forenkle rapportering og regelverk. Målet er å redusere næringslivets årlige kostnader med 10 mrd. kroner i perioden 2017–2021. Dette arbeidet vil bidra til forenkling for handelsnæringen.

Strategi for små og mellomstore bedrifter

Regjeringen vil:

- legge frem en strategi for små og mellomstore bedrifter.

1.6 Handel over landegrensene – handelsavtaler og EUs indre marked

I kapittel 6 i meldingen ser regjeringen nærmere på sentrale rammebetingelser for handel over landegrensene, med hovedvekt på handelspolitikken og EUs indre marked.

Norge er en liten, åpen økonomi. Vår velstand og sysselsetting er avhengig av handel med andre land. Tilgang til internasjonale markeder hvor det konkurreres på like vilkår, har stor betydning for næringslivet. God tilgang til produkt- og tjenestemarkedene, men også til kapital- og arbeidsmarkedene er viktig for lønnsomheten og produktiviteten i næringslivet. Netthandel gir forbrukerne nye muligheter til å importere varer selv, og norske handelsbedrifter kan selge varene sine på det globale markedet. Handelsnæringen opererer derfor i økende grad i internasjonal konkurranse.

Internasjonalt handelsregelverk er derfor av stor betydning for handelsnæringen. Verdens handelsorganisasjon (WTO) har siden 1995 spilt en sentral rolle i å redusere handelsbarrierer og dermed lagt til rette for en økning i verdenshandelen. Norge har også et omfattende nettverk av frihandelsavtaler.

Gjennom EØS-avtalen er Norge en integrert del av EUs indre marked, med fri bevegelse for varer, tjenester, kapital og personer i hele EØS-området. Deltakelse i EUs indre marked bidrar til stabile og forutsigbare rammebetingelser og er av stor betydning for norsk næringsliv. EØS-avtalen gir norske bedrifter et hjemmemarked som består av alle EØS-statene.

Internasjonalisering gjennom handel, investeringer over landegrenser og migrasjon er kilder til konkurranse, større markeder og overføring av kunnskap og teknologi. Det legger til rette for produktivitetsvekst og verdiskaping, samtidig skaper det utfordringer og muligheter for den norske handelsnæringen.

Betydningen av Norges handelsavtaler

HANDELSPOLITIKK/FRIHANDELSAVTALER – STATUS OG PRIORITERINGER

Regjeringen vil:

- arbeide for at bestemmelser som legger til rette for elektronisk handel og digitale transaksjoner, inkluderes i WTO-rammeverket og i frihandelsavtaler.

Konsumentenes direkte import av varer

NETTHANDEL TIL UTLANDET – EKSPORT

Regjeringen vil:

- arbeide aktivt i Verdenspostforeningen (UPU) for å bidra til at reglene for betaling mellom de utpekte posttilbyderne blir mer bærekraftige, kostnadsdekkende og minst mulig konkurransevridende.

STATISTIKK OM GRENSEKRYSSENDE NETTHANDEL OG GRENSEHANDEL

Regjeringen vil:

- utrede behovet for et årlig grensehandelsbarometer. Statistikken skal også omfatte grensekryssende netthandel med varer og tjenester.

EØS og det indre marked

Regjeringen vil:

- bidra til et velfungerende indre marked for handelsnæringen ved å jobbe aktivt for felles reguleringer for tjenestehandel på europeisk nivå og rettsenhet i EØS.

UTVIKLING AV REGLENE FOR DET FRIE VAREBYTTE

Regjeringen vil:

- arbeide for at varepakken utformes i tråd med norske interesser, og gjennom dette fremme en mer effektiv koordinering av tilsynet med varer for å gi seriøse aktører gode rammevilkår.

Regler som særlig legger til rette for netthandel

REFORMER SOM SKAL GI ØKT TILLIT OG BEDRE INFRASTRUKTUR

Mangel på tillit kan gjøre at næringslivet, forbrukere og offentlige myndigheter vegrer seg for å gjennomføre elektroniske transaksjoner og å utvikle nye digitale tjenester. Det er derfor viktig å sikre tillit på nett.

Dette kan dreie seg om tillit til at en nettside ikke er falsk, og at det finnes klageordninger og tilsyn. Det kan dreie seg om tillit til at personopplysninger behandles konfidensielt, og at betalingsløsningene er sikre.

Bedre vern av personopplysninger

Regjeringen vil:

- følge med på hvordan det nye personvernregelverket fungerer i praksis, både for næringsdrivende og for forbrukerne. Viktige målsettinger med det nye regelverket er både å styrke individets rettigheter og å styrke deres tillit til næringslivet.

EUS E-HANDELSPAKKE

Et nytt regelverk utviklet på europeisk nivå skal gjøre det enklere med grenseoverskridende netthandel i det indre marked.

Geoblokking: Kundenes rettigheter – varehandelens plikter

Det indre marked bygger på et grunnleggende forbud mot diskriminering på bakgrunn av nasjonalitet. Diskrimineringsforbudene bidrar sammen med konkurransereglene til å hindre markedsdeling. For næringsdrivende og forbrukere er det viktig å kunne henvende seg til de leverandørene som tilbyr de beste vilkårene uavhengig av hvor tilbyderen og kunden befinner seg. Dette øker produktiviteten i økonomien.

De generelle diskrimineringsforbudene har ikke vært effektive, blant annet fordi handelsnæringen ikke i tilstrekkelig grad har innrettet seg etter dem. For å bøte på dette, og for å tilpasse regelverket til utviklingen i nettbasert handel de senere årene, vedtok EU i 2018 en ny forordning mot geoblokking. Med geoblokking forstås normalt utestengelse av nettbrukere fra bestemte nettjenester basert på deres geografiske tilhørighet. Geoblokkeringsforordningen favner videre. Forordningen gjelder omsetning av både varer og tjenester, både på nettet og i mer tradisjonelle former. Den forbyr enhver form for forskjellsbehandling basert på nasjonalitet eller geografisk tilhørighet. Handelsnæringen blir underlagt en mer detaljert regulering i geoblokkeringsforordningen enn den har vært tidligere.

Geoblokkeringsforordningen inneholder en plikt for EØS-statene til å utpeke organer som kan håndheve forordningens bestemmelser.

Regjeringen vil:

- redusere muligheten for diskriminering og fremme likebehandling av kunder i det indre markedet ved å ta inn geoblokkeringsforordningen i norsk rett.

Ny forordning om forbrukervernsamarbeid

En ny forordning om forbrukervernsamarbeid ble vedtatt i desember 2017. Den erstatter gjeldende forordning nr. 2006/2004. Forordningen skal sikre god og effektiv håndheving av EUs forbrukervernregler på tvers av landegrensene.

Forordningen trer i kraft 17. januar 2020, og vil etter planen innlemmes i EØS-avtalen i løpet av 2019.

En evaluering gjennomført i regi av Europakommisjonen viste at gjeldende forordning fungerte godt, men at det var potensial for et mer effektivt håndhevingsystem. Ny forordning inneholder mer detaljerte og forpliktende regler om samarbeidet mellom håndhevingsorganene, særlig når en overtredelse berører flere medlemsstater og mange forbrukere. I tillegg gir den håndhevingsorganene utvidet undersøkelses- og håndhevingsmyndighet. Det settes særlig fokus på å undersøke og stanse overtredelser i den digitale sfæren, og den nye forordningen sikrer at håndhevingsorganene holder følge med den digitale utviklingen. Blant annet skal håndhevingsorganene, enten selv eller via for eksempel en domstol, kunne fjerne digitalt innhold på nettsider, apper og andre nettbaserte grensesnitt eller eventuelt stenge tilgangen til disse.

Regjeringen vil:

- sikre mer effektiv håndheving av forbrukervernregler ved å ta inn nye bestemmelser om europeisk forbrukervernsamarbeid i norsk rett og prioritere norsk deltakelse i dette samarbeidet.

REGULERING AV PLATTFORMER FOR NETTBUTIKKER

Et hovedtrekk ved omstillingen i handelsnæringen er at stadig mer av omsetningen flyttes over på digitale plattformer.

Digitale plattformer gir bedrifter tilgang store kundegrupper, i tillegg til eksisterende infrastruktur, logistikk og betalingsløsninger. Fremveksten av plattformer stiller også nye krav til reguleringer fra myndighetene. Se også omtale av dette i kapittel 8.2.1 i meldingen.

Forslag til ny forordning

Den 26. april 2018 la Europakommisjonen frem et forslag til en forordning som har som formål å skape en bedre balanse mellom plattformeiere og bedrifter som tilbyr varer og tjenester via disse plattformene.

Forslaget omfatter plattformer som for eksempel Finn.no, Amazon og eBay, det kan være app-butikker (f.eks. Google Play og Apple App Store) og sosiale medier som Facebook og Instagram.

Forslaget omfatter større åpenhet rundt rangeringskriterier hos søkemotorene (f.eks. Google Search og Bing) for virksomheter som ikke har et kontraktsforhold med disse tjenestene.

Forordningsforslaget inneholder krav om offentliggjøring av parametere som benyttes for rangering av produktene som tilbys på plattformene.

Regjeringen vil:

- følge arbeidet med Europakommisjonens forslag til forordning om uheldig forretningspraksis på digitale plattformer.

FORSLAG OM STYRKET FORBRUKERVERN – A NEW DEAL FOR CONSUMERS

Europakommisjonen la 11. april 2018 frem en pakke med forslag som skal styrke forbrukervernet i EU. Pakken betegnes som «A New Deal for Consumers», og den skal forbedre håndhevingen av EUs forbrukerregelverk, innføre nye rettigheter og forenkle dagens regler, samt tilpasse dem til den digitale utviklingen.

Regjeringen vil:

- følge arbeidet med Europakommisjonens forslag til endringer i EUs forbrukerregelverk.

1.7 Virkemidler for omstilling, vekst og nyskaping

I kapittel 7 i meldingen viser regjeringen til at det er betydelig forsknings- og innovasjonsaktivitet i handelsnæringen. Mobilisering av forsknings- og innovasjonsprosjekter i næringen, styrkingen av åpne programmer som Skattefunn og BIA og en økt bevissthet om tjenesteinnovasjon i virkemiddelapparatet har ført til en kraftig økning i varehandelens bruk av virkemiddelapparatet fra 2005 og fram til i dag.

Forsknings- og innovasjonspolitik for handelsnæringen

ØKT BRUK AV VIRKEMIDDELAPPARATET

Regjeringen vil:

- videreføre satsingen på næringsrelevant forskning og innovasjon. Vi prioriterer de næringspolitiske virkemidlene som har høyest innovasjonsgrad og effektivitet, og viderefører satsingen på de brede landsdekkende ordningene
- gjøre en helhetlig gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet
- samle inn årlige data om tildelingene fra virkemiddelapparatet for forskning og innovasjon og kartlegge hvordan støtten treffer ulike næringer. Dataene skal gjøres tilgjengelig for forskning og utredninger i større grad enn tidligere
- iverksette forskning som skal undersøke effekten av forsknings- og innovasjonsprosjekter i handelsnæringen.

VIRKEMIDLER SOM ER RELEVANTE FOR TJENESTESEKTOREN

Regjeringen prioriterer de næringspolitiske virkemidlene som har høyest innovasjonsgrad og effektivitet, og viderefører satsingen på de brede landsdekkende ordningene. Dette er virkemidler som stimulerer til forsknings- og utviklingsaktivitet i næringslivet.

Regjeringen vil:

- videreføre ordningen med nærings-ph.d. i Norges forskningsråd for å stimulere til forskerrekuttering til næringslivet.

1.8 På marginen – konkurranse og effektiv ressursbruk

I kapittel 8 i meldingen redegjør regjeringen for konkurransepolitikken og enkelte følger av teknologiutviklingen for konkurranseforholdene. Tiltak for å hindre konkurransebegrensninger er nødvendig for at markedene skal fungere slik at samfunnets ressurser utnyttes effektivt. De viktigste konkurransereglene beskrives. Vertikale konkurranseforhold spiller en rolle i handelsnæringen og gis en forholdsvis bred omtale. Konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet og regjeringens arbeid i dette markedet omtales.

Handelsnæringen er i utvikling. Viktige trender er økningen i netthandelen og begynnende tilbud om selvbetjent betaling. Konkurranspolitikken utfordres stadig ved at den teknologiske og kommersielle utviklingen skaper nye markeder, bransjeglidninger og samhandlingsformer mellom bedrifter og mellom forbruker og bedrifter som dagens regelverk ikke har tatt høyde for.

Regjeringen vil:

- legge frem forslag til lov om god handelsskikk
- utrede tiltak for økt konkurranse innenfor salg og distribusjon av dagligvarer
- styrke Konkurransetilsynets håndheving av konkurranseloven i dagligvarebransjen.

1.9 Bærekraft, sirkulærøkonomi og nye forretningsmodeller

Kapittel 9 omhandler handelsnæringens klima- og miljøutfordringer og regjeringens politikk for en bærekraftig handelsnæring. Næringen står ikke for store direkte klima- og miljøskadelige utslipp nasjonalt. Transport og avfall er de viktigste områdene hvor handelen kan påvirke utslippene direkte og indirekte. Handelsnæringen kan også bidra til det grønne skiftet gjennom å fremme nye forretningsmodeller og sirkulær økonomi, ved å legge premisser for de produktene som selges, ved å hjelpe forbrukerne til de gode miljøvalgene og legge til rette for bærekraftig forbruk.

Regjeringen vil:

- at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn, sirkulær økonomi som utnytter ressursene bedre.

Etikkinformasjonsutvalget

På bakgrunn av to stortingsvedtak (anmodningsvedtak nr. 890 (2015–2016) og nr. 200 (2017–2018)) har regjeringen oppnevnt et ekspertutvalg som skal utrede en mulig lov om etikkinformasjon. Utvalget skal utrede om det er mulig og hensiktsmessig å pålegge næringsdrivende å informere forbrukere om sitt arbeid med samfunnsansvar i leverandørkjeden. Hvis utvalget mener dette kan og bør lovreguleres, skal det foreslå virkeområde for informasjonsplikten og hvordan den bør håndheves.

Utvalget skal levere sin rapport senest i desember 2019.

1.10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Stortingsmeldingen gir et overordnet innblikk i status og fremtidige utfordringer og muligheter for den norske handelsnæringen. Hovedmålet for regjeringens næringspolitikk er å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi – innenfor bærekraftige rammer.

Ifølge regjeringen har tiltakene i meldingen samlet sett små administrative konsekvenser. Nye tiltak i denne stortingsmeldingen som har økonomiske konsekvenser, dekkes innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetttrammene eller med forbehold om når de kan gjennomføres.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Linda C. Hofstad Helleland, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Charister Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Meld. St. 9 (2018–2019) Handelsnæringen – når kunden alltid har nett. Handelsnæringen er en stor sysselsetter og av stor betydning for norsk økonomi og verdiskaping. Næringen er nå inne i en stor omstilling, blant annet på grunn av økt digitalisering og e-handel. Dette er noe av bakgrunnen for at Stortinget i Innst. 345 S (2016–2017) ba regjeringen om å legge fram en stortingsmelding om handelsnæringen. Komiteen mener meldingen er viktig, og at den på en god måte beskriver hvor viktig næringen er, samtidig som utfordringene næringen står overfor, belyses.

Komiteen viser til at handelsnæringen i 2017 sysselsatte rundt 376 000 personer, tilsvarende rundt

302 000 årsverk, og bidrar til rundt 10 pst. av verdiskapingen i Fastlands-Norge. Bidragene til verdiskapingen var i 2017 på rundt 240 mrd. kroner, noe som gjør næringen til den største tjenesteytende næringen her i landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke betydningen av forutsigbare rammevilkår og tiltak for å bygge opp under den norske handelsnæringen. Disse medlemmer viser til at regjeringen har gjennomført en rekke endringer som har svekket handelsnæringen, som økt avgift på sjokolade og sukker, økt avgift på alkoholfrie drikkevarer og utvidelse av momsfril import fra utlandet (350-kronersgrensen).

Næringspolitikk for omstilling og bærekraftig vekst

Komiteen er kjent med at ny teknologi, nye organisasjonsformer, nye forretningsmodeller og nye handelsmønstre øker omstillingsbehovet i handelsnæringen. Digitalisering og økt netthandel har ført til at handelsnæringen er langt mer internasjonal og konkurranseutsatt enn tidligere. Komiteen vil understreke at ny teknologi også gir nye muligheter for vekst og verdiskaping i varehandelen.

Komiteen er kjent med at varehandelen er den største sysselsetteren i privat næringsliv, med om lag 13 pst. av årsverkene på fastlandet. Komiteen har merket seg at nye krav til kompetanse kombinert med en nedskalering av arbeidskraftbehovet vil kunne føre til at antall personer som faller utenfor arbeidslivet uten mulighet til å komme seg inn igjen, kan eskalere. Komiteen ser alvorlig på dette og understreker behovet for at det legges til rette for en god kompetanse- og utdanningspolitikk for å ivareta og videreutvikle kompetansen til de som jobber i næringen. Komiteen merker seg at regjeringen varsler at den vil igangsette en ny kompetansereform, «Lære hele livet», som skal bedre tilgangen på fleksibel etter- og videreutdanning i hele utdanningssystemet. Komiteen merker seg også at regjeringen vil etablere et nytt utdanningsprogram i den videregående skolen, for å sikre at yrkesutdanningen blir mer tilpasset handelsnæringens behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til prognoser om at 40 000 ansatte innenfor varehandelen kan miste jobben de neste ti årene, og er kjent med at det nå kommer signaler om at denne utviklingen kan komme enda raskere enn det man tidligere har antatt. Disse medlemmer har merket seg at arbeidsminister Anniken Hauglie har signalisert at hun vil ruste Nav til å ta imot dem som mister jobben innenfor varehandelen, og mener dette er en

altfor passiv holdning fra regjeringens side. Det må være et mål å holde flest mulig i jobb. Disse medlemmer viser til at mange av de ansatte innen varehandelen er ufaglærte, og det haster nå med å iverksette tiltak for å unngå at mange arbeidstakere støtes ut av arbeidslivet og ut i ledighet. Det må legges til rette for å omstille de som i dag er ansatt i næringen, og disse medlemmer mener derfor det må uttrykkes klare forventninger til arbeidsgivere om å gi tilbud om opplæring og videreutdanning for å videreutvikle kompetansen til egne ansatte. Siden mange jobber i framtiden kommer til å forsvinne helt, er det også behov for å omstille ansatte til andre typer jobber i andre bransjer og næringer. Disse medlemmer er innforstått med at det ikke kan forventes at næringen bærer dette ansvaret alene. Fellesskapet må derfor bidra, og sørge for at arbeidstakere, i møte med store endringer og omstillinger slik vi nå ser i handelsnæringen, ikke støtes ut av arbeidslivet, men ivaretas på en god måte.

Disse medlemmer understreker at omstillings- evnen og -viljen som norske arbeidstakere har, er helt avgjørende for å kunne sikre og skape norske arbeidsplasser i fremtida. Det må derfor føres en politikk som tilrettelegger for trygg, god og rettferdig omstilling, for å forhindre at kostnadene med omstilling flyttes over på den enkelte arbeidstaker.

Økt omstillingstakt som følge av digitalisering og omstilling i retning av en mer bærekraftig handelsnæring krever at det iverksettes et betydelig kompetanseløft. Disse medlemmer understreker betydningen av at et slikt kompetanseløft blir et kollektivt ansvar, og ikke overlates til den enkelte ansatte. Det er derfor viktig å raskt komme i gang med en bred kompetansereform som sikrer at alle arbeidstakere har mulighet til å øke sin kompetanse gjennom hele arbeidslivet. Disse medlemmer anser dette som selve grunnplanken for at mennesker skal kunne tilegne seg kompetanse som gjør dem attraktive også for andre bransjer og nye arbeidsplasser. En spesiell satsing må rettes inn mot arbeidstakere uten formell utdanning.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen Solbergs kompetansereform «Lære hele livet» skal presenteres i en stortingsmelding som er varslet til Stortinget i løpet av 2020. Disse medlemmer mener det blir for lenge å vente på denne meldingen før tiltak iverksettes, og mener den omstillingen handelsnæringen nå står midt oppe i, krever politisk handlekraft nå, og at det raskt blir iverksatt kompetansehevede tiltak rettet mot de ansatte i varehandelen. Disse medlemmer har merket seg høringsinnspill fra LO/HK om at det bør etableres et opplæringsprogram i form av kortsiktige moduler for opplæring på arbeidsplassen, noe som vil gjøre det mulig å kombinere opplæring med det å være i jobb. Disse medlemmer støtter dette

forslaget og mener det vil være hensiktsmessig med et mest mulig praksisrettet utdanningsopplegg.

Disse medlemmer mener det offentlige må være villig til å bidra med finansiering av kompetanse-tiltak i form av et kompetansefond, slik at det kan gis insentiver til arbeidsgivere som gir ansatte en mulighet til kompetanseutvikling i arbeidstiden.

Disse medlemmer viser til at regjeringen nylig la fram en langtidsplan for høyere utdanning og forskning. Disse medlemmer mener at langtidsplanen ikke omtaler livslang læring og kompetansepåfyll gjennom arbeidslivet godt nok. Her blir heller ikke fagskolene nevnt som en sentral aktør, til tross for at disse fagskolene vil spille en svært viktig rolle for omstilling og fornyelse i næringslivet framover. Disse medlemmer viser til at Stortinget i Innst. 289 L (2017–2018) understreket at god høyere yrkesfaglig utdanning er helt sentralt for å sikre arbeidskraften vi trenger for å klare omstillingen som norsk økonomi og arbeidsliv står i. Disse medlemmer forventer at fagskolene får økt oppmerksomhet i regjeringens arbeid med kompetansereformen framover. Fagbrev bør det også satses mer på framover.

Disse medlemmer støtter innspillene fra Handel og Kontor knyttet til gjennomføringen av en kompetansereform for læring hele livet. Partene i arbeidslivet, myndighetene og utdanningsinstitusjonene må ta ansvaret for gjennomføring, og myndighetene og arbeidsgiverne må ta ansvaret for finansieringen. Forutsetningen for at dette lykkes, er at ansatte får tid og rom for etter- og videreutdanning på arbeidsplassen, hvor en vesentlig del av utdanningen skjer i arbeidstiden med lønn. Det må være mulig å få tilgang til fleksible moduler, som alternativ til langtidsutdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019, der det ble foreslått bevilget 100 mill. kroner til et nasjonalt kompetansefond for læring i arbeidslivet. Disse medlemmer mener dette vil være et viktig tiltak som kan rettes inn mot bl.a. handelsnæringen, og at partene i arbeidslivet bør inviteres til å utforme innretningen på et slikt fond.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener også det må opprettes en egen ordning med statlige omstillingsmidler for ansatte i bransjer som møter raske og store strukturelle endringer.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak, herunder en ordning med statlige omstillingsmidler, for å møte omstillingen for ansatte i bransjer som møter raske og store strukturelle endringer, og rapportere om

dette arbeidet allerede i revidert nasjonalbudsjett 2019.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i 2019 er bevilget 37 mill. kroner til utvikling av mer fleksible videreutdanningstilbud i digital kompetanse, uavhengig av bransje. Dette er tilbud som skal utvikles i samarbeid mellom høyskoler, universiteter eller fagskoler og bedrifter og næringsliv, og som skal kunne kombineres med tilnærmet full jobb, for eksempel gjennom inndeling i moduler, nettbasert opplæring og/eller samlinger. Flertallet peker på at denne satsingen er en styrking fra 10 mill. kroner, som kom i revidert nasjonalbudsjett for 2018. Tiltakene iverksettes fortløpende, og Kompetanse Norge har allerede delt ut støtte til 8 prosjekter i 2018 og tilsagn til ytterligere i 2019.

Flertallet vil videre vise til at det er bevilget 30 mill. kroner til bransjeprogram til utsatte bransjer, og flertallet er kjent med at bedrifter melder om et økende behov for ansatte med yrkesfaglig bakgrunn og fagskoleutdanning, og regjeringen prioriterer derfor opplæring og videreutdanning til lavt utdannede og fagarbeidere. Programmet skal utvikles i samarbeid med partene, og flertallet peker på at det skal startes bransjeprogram for kommunal omsorgssektor og bransjeprogram for industri- og byggenæringen. Bransjeprogrammene skal være et spleiselag hvor staten betaler for å utvikle og drive tilbudene, virksomheter investerer egne ressurser, og den enkelte ansatte investerer noe av sin fritid. Flertallet ber om at regjeringen vurderer om slike programmer skal utvides til andre bransjer.

Flertallet gjør også oppmerksom på at det pågår en satsing på at flere skal få delta i forsøk med moduler på grunnskolenivå og i fag- og yrkesopplæring, og at det i budsjettet for 2019 er satt av om lag 60 mill. kroner til dette. Da får, etter flertallets mening, flere bedre muligheter til blant annet å bygge opp et fagbrev, og det vil gjøre det enklere å kombinere opplæring med arbeid.

Flertallet vil også vise til Kompetansepluss-ordningen, som er styrket med 10 mill. kroner. Kompetansepluss' arbeid gir ansatte opplæring i grunnleggende ferdigheter. Flertallet peker på at regjeringen har doblet midlene til Kompetansepluss-ordningen fra 2013 til 2019. I 2019 vil det bli tildelt om lag 172 mill. kroner totalt til ordningen. Siden 2013 har om lag 60 000 personer deltatt på kurs gjennom Kompetansepluss.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at organisasjonsgraden innenfor varehandelen er lav, noe som er uheldig. Dis-

se medlemmer merker seg at regjeringen i Meld. St. 9 (2018–2019) skriver følgende:

«I arbeidet med å beholde og videreutvikle ansattes kompetanse under omstilling er det grunn til å tro at graden av organisering har betydning. En demokratisk bedriftskultur med autonomi, gir ansatte mulighet for medvirkning og samarbeid med ledelsen. En kultur for å involvere de ansatte i innovasjonsarbeid og den daglige virksomheten, kan bidra til at de ansatte får en bedre forståelse av bedriftens utfordringer og at bedriften blir bedre rustet til å utvikle og ta i bruk ny kompetanse og teknologi. Involvement bidrar også til økt engasjement og ansvarsfølelse hos den enkelte, som igjen stimulerer til innovasjon og nyskaping. Dette er faktorer som bidrar positivt ved omstilling og kan gi norske bedrifter et konkurransefortrinn.»

Disse medlemmer ser det som positivt at regjeringen med dette vektlegger betydningen av å styrke andelen fagorganiserte, men finner det uheldig at regjeringen ikke følger opp dette i praksis. Igjen ser disse medlemmer at regjeringen bruker fine ord og formuleringer om betydningen av et organisert og trygt arbeidsliv, mens den fører en politikk som anerkjenner det uorganiserte arbeidslivet og vil gjøre det dyrere å være organisert.

Disse medlemmer ser det som viktig å iverksette tiltak for å øke organisasjonsgraden og viser til at Stortinget har fattet vedtak om dette 31. januar 2018, jf. vedtak 437:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som bidrar til at organisasjonsgraden kan økes, som en anerkjennelse av betydningen av at mange arbeidstakere velger å være fagorganisert.»

Disse medlemmer mener det er uheldig at Stortingets vedtak ikke er fulgt opp, men at regjeringen i stedet fører en politikk som bidrar til at organisasjonsgraden i næringslivets svekkes, noe som også bidrar til å svekke bedriftenes muligheter til å sikre god omstilling.

Komiteen viser til at mange aktører innenfor handelsnæringen er små bedrifter. Det er derfor viktig at arbeidet med forenkling for å redusere administrative byrder og mengden rapporteringskrav forsterkes i tiden som kommer. Komiteen er kjent med at regjeringen vil legge fram en ny strategi for små og mellomstore bedrifter, og ser det som viktig at man i den sammenheng kommer med konkrete mål og forslag om forenklinger som også kommer handelsnæringen til gode, blant annet gjennom å sikre at ny kunnskap og teknologi kan tas i bruk i takt med den økende digitaliseringen.

Komiteen mener Merkur-programmet er viktig for å sikre butikktilbudet i distriktene gjennom både økonomisk støtte og kompetansebygging. Komiteen

vil videreutvikle og styrke Merkur-programmet for å sikre gode butikker i hele landet.

Franchiseforhold

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er positivt at regjeringen nå vil utrede omfang og særtrekk ved organiseringsformer som franchise, konsern og liknende, med vekt på arbeidsgiveransvar og arbeidstakers rettigheter samt franchisetakers posisjon overfor franchisegiver.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til regjeringens igangsatte utredning og mener det er naturlig å avvete resultatet fra denne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener likevel ikke dette er nok for å rydde opp i problemene man har sett de siste årene knyttet til framveksten av franchiseformen i handelsnæringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det må åpnes for strengere regulering av franchiser for å ivareta hensynet til arbeidsgiveransvar og arbeidstakers rettigheter.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at Stortinget bør ta vesentlige grep allerede nå for å regulere dette bedre. Dette medlem mener at dagens situasjon er såpass alvorlig at dersom det ikke strammes inn nå, bør man pålegge franchise-drivere å legge om til andre organisasjonsformer for å forhindre videre vekst i en modell som gir mye til noen få på toppen og stort økonomisk press, tøffe arbeidsvilkår og lave lønninger lenger ned i systemet.

For det første bør det slås fast at saker som gjelder franchisebedrifter i Norge, skal behandles av norske domstoler. Advokat Torkjell Solbø har i et innspill til Dokument 8:204 S (2017–2018) beskrevet hvordan franchisevirksomhet i dag ikke er lovregulert i spesiallovgivningen. Ofte er det utenlandske eiere av franchisekjedene, og med avtaler som regulerer lovvalg og verneting slik at man i praksis er forhindret fra å få prøvd gyldigheten av avtalen og praktiseringen av denne for norsk rettsvesen og etter norsk lovverk.

Dette undergraver både franchisetaker og de ansattes rettigheter. Arbeidsmiljølovens bestemmelser kommer ikke til anvendelse og mister sin realitet også for de som er ansatt i franchisetakers virksomhet. For å sikre at tvister om franchiseavtaler skal behandles etter norsk

rett og verneting, fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram et lovforslag som sikrer at tvister som gjelder franchise- og annen butikkvirksomhet i Norge, skal løses etter norsk rett og for en domstol i Norge.»

Dette medlem mener at det også bør sikres at franchisegiver, som i dag har mye makt og lite ansvar, også må ta sitt delansvar for både arbeidsgiverpolitikken og den økonomiske situasjonen i butikkene.

På den bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som pålegger franchisegiver delt arbeidsgiveransvar med franchisetaker, slik at franchisegiver blir ansvarliggjort som arbeidsgivermotpart.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som pålegger også franchisegiver økonomisk ansvar for franchisedriften.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som kan sikre mest mulig åpenhet rundt franchisekontrakter og liknende foretakskontrakter.»

Dette medlem viser også til sine merknader og forslag i Innst. 392 S (2017–2018).

Handel over landegrensene

Norge er en liten, åpen økonomi, og internasjonalt handelsregelverk er av stor betydning også for handelsnæringen. Komiteen er kjent med at netthandel over landegrensene øker, og at det rammer norsk handelsnæring hardt at varer bestilt fra utlandet med en verdi på under 350 kroner i dag er fritatt fra merverdiavgift, toll og andre særavgifter. Komiteen ser det derfor som positivt at Stortinget har vedtatt å avvikle denne avgiftsfrie grensen for import av varer fra utlandet fra 2020, og merker seg at regjeringen varsler at de vil komme tilbake til saken i budsjettet for 2020.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at en avvikling av den tollfrie grensen innebærer en betydelig omstilling for deler av norsk næringsliv. Tekniske løsninger som gjør det enkelt for forbrukeren å fortolle varer, må være på plass. Endringen må derfor forberedes godt, og flertallet mener at en iverksetting av tiltaket om nødvendig bør kunne vente til 1. januar 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at en rekke høringsinstanser under

den åpne høringen i næringskomiteen tok til orde for at regjeringen må fjerne denne grensen med virkning allerede fra 1. juli 2019, alternativt må det redegjøres for forberedelsene av denne avviklingen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Disse medlemmer mener på bakgrunn av den negative konsekvensen denne grensen har for norsk handelsnæring, at den bør avvikles med virkning fra 1. august 2019.

Komiteen viser til at det i meldingen fremgår at grensehandelen øker, og at nordmenn i 2017 grensehandlet for om lag 15 mrd. kroner. Denne grensehandelen gir redusert aktivitet både for norsk næringsmiddelindustri og for handelsnæringen. Komiteen merker seg at regjeringen vil utrede behovet for et årlig grensehandelsbarometer, og mener dette vil kunne gi oss bedre statistikk og informasjon også om grensekryssende netthandel med varer og tjenester.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, støtter utviklingen av et grensehandelsbarometer og understreker viktigheten av at det blir utviklet en modell som er mest mulig dekkende. Et slikt barometer bør være på plass i løpet av 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter etablering av et grensehandelsbarometer og legger til grunn at regjeringen sørger for at et slikt grensehandelsbarometer kommer på plass med virkning allerede fra 1. januar 2020.

Disse medlemmer viser til Verdenspostforeningens regulering av betaling av post mellom land. En del land har gjennom svært gunstige ordninger mulighet til å sende pakker til Norge som ikke gjenspeiler verken kostnader eller miljøbelastningen med frakten. Disse medlemmer mener det må være et mål å få til en mindre konkurransevridende ordning innen 2020.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til meldingens omtale av reguleringen av betaling av post mellom land.

Forskning og innovasjon

Komiteen ser det som viktig å legge til rette for forskning og innovasjon innenfor handelsnæringen for å sikre videre utvikling og vekst i næringen.

Komiteen merker seg at regjeringen vil videreføre satsingen på næringsrelevant forskning og innovasjon, men er tydelige på at de ikke legger opp til en spesifikk forsknings- og innovasjonspolitik for handelsnæringen.

Komiteen ser det som viktig at det næringspolitiske virkemiddelapparatet også skal dekke behovet til aktørene innenfor handelsnæringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er kjent med at det er forsket lite på hvordan den utviklingen vi nå ser med blant annet økt digitalisering, påvirker sysselsettingen i næringen. Disse medlemmer mener det bør vurderes å etablere en sektorsatsing på forskning og innovasjon innenfor varehandelen. Disse medlemmer ser det også som viktig at det gjennomføres relevant forskning på næringsens betydning for sysselsetting og verdiskaping.

Disse medlemmer ber derfor regjeringen vurdere om det er behov for sterkere virkemidler innenfor tjenesteinnovasjon, og på egnet måte foreslå tiltak som styrker dette.

På marginen – konkurranse og effektiv ressursbruk

Komiteen ser det som viktig å legge til rette for effektive markeder og velfungerende konkurranse innenfor handelsnæringen. Det har over flere år vært en stor utfordring med begrenset konkurranse og stor maktkonsentrasjon i dagligvarebransjen. Stortinget har vedtatt at regjeringen skal legge fram forslag til lov om god handelsskikk med tilsyn som innehar selvstendig beslutningskompetanse. Komiteen ser det også som viktig at loven kan iverksettes i tråd med den tidsplan som nå er satt. Dette vil innebære at lovforslaget legges frem i løpet av 2019, slik at lovforslaget kan behandles i Stortinget tidlig første halvår 2020. Komiteen er kjent med at ulike tilsynsalternativer nå utredes, og understreker betydningen av at det etableres et uavhengig og effektivt tilsyn.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, merket seg at det i forbindelse med den åpne høringen i komiteen ble uttrykt et ønske om at tilsynet ble etablert og organisert så nært dagligvarebransjen som mulig for å sikre gode og effektive kommunikasjonslinjer mellom tilsyn og bransje.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringen bør vurdere dette videre i forbindelse med arbeidet med etableringen av et eget selvstendig handelstilsyn. Disse medlemmer mener dette kan være et viktig grunnlag for en dialog- og veiledningsbasert tilsynsfunksjon.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke betydningen av et uavhengig og effektivt tilsyn. Disse medlemmer støtter en dialog- og veiledningsbasert

tilsynsfunksjon, men mener dette ikke skal legge føringer for lokaliseringen av tilsynet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil peke på en dialog- og veiledningsbasert tilsynsfunksjon og mener regjeringen må gjøre de nødvendige vurderinger for å sikre et selvstendig, effektivt og moderne tilsyn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke sammenhengen mellom dagligvarehandelen og en sterk norsk næringsmiddelindustri. Næringsmiddelindustrien er i stor grad en konjunkturuavhengig industri som står for en betydelig del av investeringene i norsk fastlandsindustri. Disse medlemmer vil ha en målrettet politikk for næringsmiddelindustrien.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om næringsmiddelindustrien.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, registrerer at handelsbransjene er i endring, og at det foregår en kontinuerlig bransjegliding. Det er flere faktorer som driver denne utviklingen, blant annet digitalisering, endringer i forbrukervaner, nasjonale og internasjonale trender og handelsaktørenes konseptutvikling og innovasjon. Flertallet peker på at det samlede dagligvaremarkedet også er utsatt for endringer, og at dagligvare, kiosker og bensinstasjoner i økende grad dekker de samme forbrukerbehovene. Eksempler på dette er tilbud av dagligvarer, raske måltidsløsninger, rekvisita og energi i form av drivstoffutsal og lademuligheter for el-bil. Flertallet merker seg at en slik bransjegliding kan skape utfordringer for optimal konkurranse i det samlede dagligvaremarkedet.

Flertallet vil likevel peke på at bransjegliding også kan være positivt for konkurransen. Flertallet ber regjeringen følge situasjonen med bransjegliding i det samlede dagligvaremarkedet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser utfordringen med bransjegliding. Disse medlemmer viser til at det mest konkrete forslaget knyttet til dette under komiteens høring, var å åpne for alkoholsalg på bensinstasjoner. Disse medlemmer mener det av alkoholpolitiske grunner ikke er ønskelig å liberalisere alkoholloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Meld. St. 9 (2018–2019), side 120:

«I arbeidet med meldingen har departementet invitert relevante aktører til å komme med innspill. Virkes bransjeorganisasjon for kiosker og bensinstasjoner, Virke-KBS, har påpekt at alkohollovgivningen oppstiller et skille mellom dagligvarebutikker på den ene side og kiosker og bensinstasjoner på den andre. Etter alkoholforskriften § 3-4 kan kommuner ikke gi salgsbevilling til sistnevnte utsalgssteder. Virke-KBS har bedt om endring eller oppheving av denne regelen. Etter departementets vurdering vil en oppheving av forbudet kunne stimulere til bransjeglidning og slik bidra positivt til konkurransen i dagligvaremarkedet. En eventuell endring av regelverket reiser imidlertid alkoholpolitiske problemstillinger som ikke er utredet og departementet vil ikke gå videre med dette forslaget.»

Flertallet deler regjeringens vurdering om ikke å gå videre med forslaget om å endre regelverket for salgsbevilling av alkoholsvake drikker i alkoholforskriften § 3-4.

Komiteen er kjent med at det i dagens konkurranselovverk er begrensninger knyttet til hvordan dominerende leverandører kan utøve prisdiskriminering overfor forhandlere. I den forbindelse vises det til at det i det norske dagligvaremarkedet er noen store leverandører og tre større dagligvarekjeder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at noen få aktører, både på leverandør- og detaljistsiden, skal utøve prisdiskriminering, noe som vil medføre at konkurransen i markedet ikke vil fungere. Disse medlemmer mener at prisdiskriminering knyttet til dagligvarekjedenes samlede innkjøpsbetingelser gir dyrere mat til forbrukeren, da mindre aktører får høyere innkjøpspriser enn den største kjeden og vil dermed ikke ha mulighet til å konkurrere på like vilkår. Disse medlemmer viser også til at det blir svært vanskelig for nye, nasjonale dagligvarekjeder å etablere seg i det norske markedet.

Disse medlemmer ber regjeringen om å tydeliggjøre overfor Konkurransetilsynet at dagligvarekjedenes samlede innkjøpsbetingelser skal være like, med mindre leverandørene kan dokumentere kostnadsforskjeller i produksjon eller distribusjon opp mot den enkelte kjede. I de tilfeller hvor man har kostnadsforskjeller, kan disse godtas om leverandøren kan dokumentere at disse er samfunnsøkonomisk gunstige.

Komiteen understreker også den viktige rollen som Konkurransetilsynet har for å håndheve konkurranseloven for dagligvarebransjen.

Komiteen viser til at Meld. St. 9 (2018–2019) Handelsnæringen – når kunden alltid har nett, omtaler oppdraget regjeringen har gitt Konkurransetilsynet om å styrke håndhevingen av konkurranseloven i dagligvarebransjen.

Komiteen deler bekymringen for at få aktører kan medføre at markedet ikke fungerer optimalt. Gjennom behandlingen av Dokument 8:170 S (2017–2018) vedtok Stortinget følgende:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som vil virke konkurransefremmende og legger til rette for nyetablering og fremmer innovasjon i mat og dagligvaremarkedet, herunder forbud mot prisdiskriminering for dominerende leverandører samt forhold knyttet til distribusjon, og snarest mulig komme tilbake med dette til Stortinget på egnet måte.»

Komiteen viser til at regjeringen rapporterte om saken i Prop. 1 S (2018–2019) Nærings- og fiskeridepartementet, og at arbeidet er i gang. Konkurransetilsynet fikk i juni 2018 et omfattende utredningsoppdrag av regjeringen. Komiteen er kjent med at regjeringen har mottatt flere foreløpige utredninger fra Konkurransetilsynet, men også at det er gjenstående arbeid. Det er viktig for komiteen at Konkurransetilsynet i sitt arbeid med kartlegging av innkjøpspriser også sammenlikner de samlede totale innkjøpsbetingelsene, medregnet alle faste og variable overføringer, når de vurderer tilfeller av prisdiskriminering.

I Innst. 8 S (2018–2019) viste komiteen til at flere fagmiljøer enn Konkurransetilsynet også burde kunne benyttes i dette arbeidet.

Bærekraft, sirkulærøkonomi og nye forretningsmodeller

Komiteen viser til at også handelsnæringen påvirkes av omstillingen til et mer klimavennlig samfunn. Komiteen ser det som viktig at næringen selv er med på å påvirke denne omstillingen ved å påvirke f.eks. hvordan varer produseres og transporteres, og hva som tilbys kundene. Komiteen har merket seg at stortingsmeldingen blant annet omtaler Veikart for grønn handel, som er utarbeidet av LO og Virke. Der legger næringen selv opp til å bidra til det grønne skiftet gjennom å fremme nye forretningsmodeller og bidra til den sirkulære økonomien. Komiteen ser det som positivt at næringen vil hjelpe forbrukere med å ta gode miljøvalg og legge til rette for bærekraftig forbruk. Komiteen merker seg at denne utviklingen fordrer at de ansatte må gis tilstrekkelig opplæring og kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser det som naturlig at myndighetene bidrar til dette.

Komiteen viser til at næringsministeren nå har varslet i media at brukthandellova vurderes avvirket.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter dette, men undrer seg over at regjeringen ikke også har varslet Stortinget om dette gjennom meldingen, der handelsnæringens muligheter for å redusere negativ miljøpåvirkning fremheves.

Disse medlemmer mener regjeringen ikke er offensiv og tydelig nok på tiltak for den sirkulære økonomien, og mener det her må gjøres mer for å stimulere til en ønsket utvikling.

Disse medlemmer mener det også må stilles tydelige krav til handelsnæringen på dette området, som en viktig aktør i den sirkulære økonomien. For å løfte satsingen på sirkulær økonomi og bærekraft i handelsnæringen må det også vurderes tiltak og konkrete insentiver, som kompetanseheving innenfor miljø og bærekraft. Dette bør være en del av kompetanseløftet for næringen.

Virkemiddelapparatet for grønn handel

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener også at det er viktig å sikre at det næringspolitiske virkemiddelapparatet i større grad enn i dag kan bidra til grønn omstilling i næringen og tilpasses den sirkulære økonomien. Det kan bl.a. stimuleres til at produkter i større grad designes på måter som gjør det enklere å reparere, modifisere eller gjenbruke som del av produksjon av nye produkter.

Disse medlemmer ser det som viktig at rammebetingelsene i overgangen fra lineær til sirkulærøkonomi innrettes slik at de fremmer lønnsomhet og et godt samarbeid på tvers av bransjer. For å lykkes med dette er samspillet med næringslivets organisasjoner viktig, for eksempel ved at man blir involvert i utformingen av regelverk og rapporteringsmåter.

Matsvinn

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at et av FNs bærekraftsmål er at matsvinnet skal reduseres med 50 pst. innen 2030. For å lykkes med dette må mange ulike tiltak iverksettes i hele verdikjeden, og ikke minst er handelsnæringen viktig i denne sammenhengen. Matkasting og stort matsvinn er et stort etisk problem da det representerer en enorm sløsing med ressurser, samtidig som det har store konsekvenser både for matsikkerhet og klima.

Disse medlemmer viser til at Kristelig Folkeparti i 2016 fremmet forslag om bl.a. å utrede behovet for en matkastelov som skulle omfatte næringsmiddelindustrien og dagligvarebransjen (jf. Dokument 8:9

(2016–2017)) som fikk bred støtte i Stortinget. Regjeringen konkluderte med at det ikke var behov for en matkastelov, til tross for at Norge har forpliktet seg til å følge opp FNs bærekraftsmål. Disse medlemmer viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 45 (2016–2017) Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi, vedtok å be regjeringen legge fram et forslag til en matkastelov. Et samlet storting mente loven må omfatte et påbud om å donere all spiselig overskuddsmat til veldedige formål, sekundært til dyrefôr, samt påby å offentliggjøre nøkkeltall knyttet til matsvinn. Et samlet storting mente en matkastelov vil kunne bidra til å redusere matsvinnet i Norge i tråd med våre forpliktelser i henhold til FNs bærekraftsmål (jf. Innst. 127 S (2017–2018) og vedtak 489 av 27. februar 2018). Disse medlemmer ser det som viktig at regjeringen nå følger opp Stortingets vedtak, og så raskt som mulig fremmer forslag om en matkastelov for Stortinget.

Disse medlemmer ser det som positivt at dagligvarebransjen har et engasjement knyttet til matsvinn, og at matbransjen har opprettet et eget selskap, Matvett, som har som formål å forebygge matsvinn. Det er også inngått en bransjeavtale om reduksjon av matsvinn. Det er positivt at tiltak som dette ser ut til å ha bidratt positivt, og at matsvinnet de siste årene er redusert. Likevel kastes det i Norge om lag 350 000 tonn mat hvert år.

Det er også uheldig at dagligvarebutikker kaster mat de ikke får solgt i søpla, mens veldedige organisasjoner som deler ut overskuddsmat til trengende, ikke mottar nok mat fra butikkene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Meld. St. 12 (2018–2019), s. 84, der Klima- og miljødepartementet under omtale av vedtak 489 viser til at regjeringen arbeider med saken, og at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på en egnet måte.

Returprovisjoner

Disse medlemmene er kjent med at returprovisjoner i reiselivsnæringen er en problemstilling regjeringen jobber med, der man blant annet vil se på omfanget og effekten av slike ordninger. Flertallet imøteser dette, og ber regjeringen legge frem informasjon om dette for Stortinget på egnet måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at bruken av returprovisjoner verken tjener turister, næringsdrivende eller turoperatører.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å forby bruken av returprovisjoner.»

Etisk handel

Disse medlemmer er opptatt av at varer som selges i og til Norge i dag, skal være produsert på en måte som er etisk forsvarlig og i tråd med krav til bærekraft. Disse medlemmer mener at ny teknologi gir økt mulighet til å gi forbrukerne informasjon om hvordan varer er produsert. Økte krav til etisk produksjon vil også være en fordel for nasjonalt produserte varer.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere tiltak for å sikre etiske minstekrav til varer som omsettes i Norge.»

Disse medlemmer viser til at Etikkinformasjonsutvalget nå jobber for å vurdere om næringsdrivende bør pålegges en informasjonsplikt knyttet til samfunnsansvar og oppfølging av leverandørkjeder. Arbeidet skal ferdigstilles 1. desember 2019. Disse medlemmer viser også til Representantforslag 41 S (2018–2019) fra stortingsrepresentant Jette F. Christensen om en lov mot moderne slaveri. Disse medlemmer mener at det er behov for både en etikkinformasjonslov og en moderne slaverilov.

Disse medlemmer viser til at flere høringsinstanser har tatt opp spørsmålet om et CO₂-fond for næringslivet basert på erfaringene fra NO_x-fondet. Disse medlemmer støtter et slikt fond og viser til merkningene til de respektive partier i Innst. 8 S (2018–2019).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til NOU 2018:17 Klimarisiko og norsk økonomi. Her blir norske selskaper oppfordret til å stressteste sine forretningsmodeller mot rimelige scenarier for klimapolitikken, og spesielt mot et scenario der temperaturøkningen begrenses i tråd med ambisjonene i Parisavtalen.

På den bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav til norske virksomheter om å rapportere om klimarelatert risiko etter rammeverket utarbeidet av Task Force Climate-related Financial Disclosures (TCFD) i den ordinære selskapsrapporteringen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti har merket seg at regjeringen vil legge fram en melding for Stortinget der målet er å løfte forbrukerpolitikkområdet våren 2019. Disse medlemmer forventer at forhold knyttet til forbrukerregelverk som sikrer tilrettelegging og omstilling til sirkulær økonomi, belyses i den sammenheng.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at det bør gjøres billigere og enklere å reparere produkter, for å gjøre det lettere å lykkes med omstillingen til en mer sirkulær økonomi.

På den bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke reklamasjonsretten til 6 år, mot dagens to og fem år i lov om forbrukerkjøp.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om regelverk for å øke selgers bevisbyrde fra seks måneder til to år i lov om forbrukerkjøp.»

«Stortinget ber regjeringen innføre produsentansvar for flere typer produkter og materialer enn i dag, for å ansvarliggjøre produsentene når det gjelder økodesign, materialforbruk og økt materialgjenvinning.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om næringsmiddelindustrien.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å forby bruken av returprovisjoner.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere tiltak for å sikre etiske minstekrav til varer som omsettes i Norge.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak, herunder en ordning med statlige omstillingsmidler, for å møte omstillingen for ansatte i bransjer som møter raske og store strukturelle endringer, og rapportere om dette arbeidet allerede i revidert nasjonalbudsjett 2019.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen legge fram et lovforslag som sikrer at tvister som gjelder franchise- og annen butikkvirksomhet i Norge, skal løses etter norsk rett og for en domstol i Norge.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som pålegger franchisegiver delt arbeidsgiveransvar med franchisetaker, slik at franchisegiver blir ansvarliggjort som arbeidsgivermotpart.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som pålegger også franchisegiver økonomisk ansvar for franchisedriften.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som kan sikre mest mulig åpenhet rundt franchisekontrakter og liknende foretakskontrakter.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen innføre krav til norske virksomheter om å rapportere om klimarelatert risiko etter rammeverket utarbeidet av Task Force Climate-re-

lated Financial Disclosures (TCFD) i den ordinære selskapsrapporteringen.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke reklamasjonsretten til 6 år, mot dagens to og fem år i lov om forbrukerkjøp.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om regelverk for å øke selgers bevisbyrde fra seks måneder til to år i lov om forbrukerkjøp.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen innføre produsentansvar for flere typer produkter og materialer enn i dag, for å ansvarliggjøre produsentene når det gjelder økodesign, materialforbruk og økt materialgjenvinning.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 9 (2018–2019) – Handelsnæringen – når kunden alltid har nett – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 10. april 2019

Geir Pollestad

leder

Terje Aasland

ordfører

